

ข้อสอบข้อเขียนพระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๔
อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ชั้น จุฬอภิธรรมิกะตรี
สอบวันเสาร์ที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๕

วิชา : จิต เจตสิก รูป นิพพาน

๑๐ ข้อ รวม ๑๐๐ คะแนน

เวลา ๔ ชม.

๑. ก. ให้แปลคาถาดังต่อไปนี้
สมมาสมพุทฺธมตฺถํ	สสทฺธมมคณฺตุตมํ
อภิวาทิย ภาสิสฺสํ	อภิธมฺมตฺถสํกฺขํ
- ข. สัทธรรมมีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ให้แสดงความหมายด้วย
๒. ก. จงแสดงธรรมชาติของ จิต เจตสิก รูป นิพพาน ไม่ต้องอธิบาย ฯ
- ข. จงแสดงวจันัตถะของ จิตข้อที่ ๑
๓. ให้แสดงบาลีพร้อมคำแปลในมหาวิปากจิตดวงที่ ๕ ถึงดวงที่ ๘ ตามลำดับ
๔. จงจำแนกจิต ๑๒๑ โดยชาติเภทนัย และภูมิเภทนัยมาให้ถูกต้อง ?
๕. เจตสิก ๕๒ นั้น เมื่อว่าโดยราสีมีเท่าใด คืออะไรบ้าง และในราสีหนึ่งๆ มีจำนวน เท่าใด คืออะไรบ้าง
๖. ให้แสดงสัมปโยคนัย ในเจตสิกดังต่อไปนี้ ว่าประกอบได้ในจิตมีเท่าไร คืออะไรบ้าง
- ปีติ ฉันทะ โมหะ สติ สัมมากัมมันตะ
๗. ก. โลภมูลจิตดวงที่ ๔ มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?
- ข. หสิตุปปาทจิต มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?
- ค. มหากุศลจิตดวงที่ ๕ มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?
- ง. ตติยมานจิต ๓ มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?
- จ. ตติยมานจิต ๘ มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?
๘. ให้แสดงคาถารูปปรมัตถ์ พร้อมคำแปล
๙. ให้แสดงจำนวนของกรรม จิต อุตุ อาหาร ที่สามารถทำให้รูปเกิดขึ้นได้โดยเฉพาะ
๑๐. ให้แสดงความหมายของคำต่อไปนี้ สอุปาทิเสสนิพพาน อนุปาทิเสสนิพพาน และจำแนกนิพพานทั้ง ๒ นี้ โดยบุคคล ฯ

ฝ่ายวางแผนและวิชาการ อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้อสอบสัมภาษณ์พระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๔
อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ชั้น จุฬารักษามิกระตรี

สอบวันอาทิตย์ที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๕

วิชา : จิต เจตสิก รูป นิพพาน

๕ ข้อ

๒๕ คะแนน

เวลา ๑๕ นาที

๑. จิตเมื่อว่าโดยสรุปแล้วมีเท่าไร คืออะไรบ้าง ?

ตอบ จิตเมื่อว่าโดยสรุปแล้ว มี ๓ อย่างคือ

๑. มีการรับอารมณ์อยู่เสมอ
๒. เป็นเหตุให้เจตสิกทั้งหลายรู้อารมณ์ได้คล้าย ๆ กับผู้นำ
๓. ทำให้สิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตวิจิตรพิสดาร

๒. คำว่า “สหคต” มีกี่อย่างคืออะไรบ้าง จงแปลด้วย ?

ตอบ คำว่า “สหคต” มี ๕ อย่างคือ

๑. โสมนัสสหคต	จิตที่เกิดพร้อมด้วยโสมนัสเวทนา คือ ความดีใจ
๒. อุpekขาสหคต	จิตที่เกิดพร้อมด้วยอุเบกขาเวทนา คือ ความเฉย ๆ
๓. โทมนัสสหคต	จิตที่เกิดพร้อมด้วยโทมนัสเวทนา คือ ความเสียใจ
๔. ทุกขสหคต	จิตที่เกิดพร้อมด้วยทุกขเวทนา คือ ความทุกข์กาย
๕. สุขสหคต	จิตที่เกิดพร้อมด้วยสุขเวทนา คือ ความสุขกาย

๓. ก. เจตสิกที่ประกอบในโลกียจิตได้ทั้งหมด มีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ?

ข. อกุศลเจตสิกที่ประกอบในโลภมูลจิตโดยเฉพาะนั้น มีกี่ดวง คืออะไรบ้าง ?

ตอบ ก. มี ๗ ดวงคือ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗

ข. มี ๓ ดวงคือ โลภะ ทิฏฐิ มานะ

๔. รูปมีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ให้อธิบายชื่อของรูปเหล่านั้นมาตามลำดับ ฯ

ตอบ รูปมีจำนวน ๒๘ คือ

ปถวี อาโป เตโช วาโย จักขุปสาท โสตปสาท ฆานปสาท ชิวหาปสาท กายปสาท รูปารมณ์ สัทธารมณ์ คันธารมณ์ รสารมณ์ โผฏฐัพพารมณ์ อิตถิภาวะ บุริสภาวะ หทยะ ชีวิตะ อาหาระ ปริเฉฑะ กายวิญญูติ วจวิญญูติ ลหุตา มุทุตา กัมมัณญตา อุปจยะ สันตติ ชรตา อนิจจตา

๕. นิพพานเมื่อว่าโดยอาการที่เป็นอยู่แล้ว มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ให้แสดงความหมายของนิพพานนั้นโดยสังเขป

ตอบ นิพพานเมื่อว่าโดยอาการที่เป็นอยู่แล้วมี ๓ อย่างคือ

๑. สญญตนิพพาน หมายความว่า ความเป็นอยู่ของพระนิพพานนั้น สญญตจากกิเลสและขันธ ๕ ไม่มีอะไรเหลืออยู่

๒. อนิมิตตนิพพาน หมายความว่า ความเป็นอยู่ของพระนิพพานนั้นไม่มีนิมิตเครื่องหมาย รูปร่าง สันฐาน สีสนววรรณะ แต่อย่างใดเลย

๓. อัปปนิหิตนิพพาน หมายความว่า ความเป็นอยู่ของพระนิพพานนั้นไม่มีอารมณ์ที่น่าปรารถนาด้วยโลภะ และไม่มีต้นเหตุที่เป็นตัวต้องการอยู่ในนิพพานนั้น

เฉลยข้อสอบข้อเขียนพระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๔
อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ชั้น จุฬอภิธรรมิกะตรี
สอบวันเสาร์ที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๕

วิชา : จิต เจตสิก รูป นิพพาน

๑๐ ข้อ รวม ๑๐๐ คะแนน

เวลา ๔ ชม.

ก. ให้แปลคาถาดังต่อไปนี้

ข. สัทธรรมมิกออยาง คออะไรบั้ง ใหแสดงคความหมายดวย

ตอบ ก. แปลคถาดตงตอไปนั

ข้าพระพุทเจ้า (พระอนรุธธาทจารย์) ขอนอบน้อมถวยอภวันทนาการด่พระพุทธองค ผู้ตรัสรู้
ถนยยธรรมทงทลายเองม่มีผู้เปรยบปาน พร้อมดวยพระสัทธรรม และคณะพระอรยสงฆ์เจ้าทง
ทลายซ่งเป็นผู้ดอมแล้วจกแตงคัมภีร์ทมีนามว่า "อภิตมตตสทคหะ"ตอไป

ข. สัทธรรมมี ๓ ออยางค

๑. ปรยัตติสัทธรรม ได้แก พระบาลี และอรรถถา

๒. ปฏบัตติสัทธรรม ได้แก การร้กษาศील การถือธุดงค การเจรยสมถกรรมฐาน
และวปีสนากกรรมฐาน

๓. ปฏยเวธสัทธรรม ได้แก มรรค ผล นพพาน ฌาน อภยญา

๒. ก. จงแสดงธรรมชาตขของ จิต เจตลยค รูป นพพาน ม่ดอองอธบาย ๗

ข. จงแสดงวจนัตถะขของ จิตขอที่ ๑

ตอบ ก. จิต เป็นธรรมชาตทรู้ารมณ (อารมณวขานนลคขณ)

เจตลยค เป็นธรรมชาตอาศยจิตเกต (จิตตนิสสยตลคขณ)

รูป เป็นธรรมชาตทมีการผันแปรเปลยยนแปลงสลายไป(รูปปนลคขณ)

นพพาน เป็นธรรมชาตทสงบจากรูปนามขันธ ๕ (สนยตลคขณ)

ข. วจนัตถะขของจิต อารมณ จินตตยต = จิตต ธรรมชาตโดยอมรู้ารมณ คอได้รับารมณอยุเสมอ ฉะนั้น
ธรรมชาตนั้นชอว่า จิต

๓. ใหแสดงบาลีพร้อมค้าแปลนมหาวปากจิตดวทที่ ๕ ถงดวทที่ ๘ ตามล้าตบ

ตอบ อุกุขาสหคต ญาณสมปยุตต อสงขารก

จิตทเกตขงนโดยม่มีการช้กขวน พร้อมดวยความถนย ๗ ประกอบดวยปัญญา

อุกุขาสหคต ญาณสมปยุตต สสงขารก

จิตทเกตขงนโดยม่มีการช้กขวน พร้อมดวยความถนย ๗ ประกอบดวยปัญญา

อุกุขาสหคต ญาณวปยุตต อสงขารก

จิตทเกตขงนโดยม่มีการช้กขวน พร้อมดวยความถนย ๗ ม่ประกอบดวยปัญญา

อุกุขาสหคต ญาณวปยุตต สสงขารก

จิตทเกตขงนโดยม่มีการช้กขวน พร้อมดวยความถนย ๗ ม่ประกอบดวยปัญญา

๔. จงจ้าแนกจิต ๑๒๑ โดยชาตภทนย และภุมภทนยมาใหถุกตอ ?

ตอบชาตภทนย มี ๔ ชาต ค

๑. อุกุศลชาต มี ๑๒ ดวทค

โลภมุจจิต ๘ โทสมุจจิต ๒ โมหมุจจิต ๒

๒. กุศลชาต มี ๓๗ ดวทค

มหากุศลจิต ๘ รูปาวจรกุศลจิต ๕

อรูปาวจรกุศลจิต ๔ มรรคจิต ๒๐

๓. วปากชาต มี ๕๒ ดวทค

อกุศลวปากจิต ๗ อเหตุกกุศลวปากจิต ๘ รูปาวจรวปากจิต ๕

อรูปาวจรวปากจิต ๔ ผลจิต ๒๐

๔. กรยชาต มีจิต ๒๐ ดวทค

อเหตุกกรยจิต ๓ มหากกรยจิต ๘ รูปาวจรกรยจิต ๕

อรูปาวจรกรยจิต ๔

ภุมภทนย มี ๔ ภุม ค

๑. กามภุม มี ๕๔ ดวทค

อกุศลจิต ๑๒ อเหตุกจิต ๑๘ กามาวจรโสภณจิต ๒๔

๒. รูปภูมิ มี ๑๕ ดวงคือ รูปาวจรกุศลจิต ๕ รูปาวจรวิปากจิต ๕ รูปาวจรกริยาจิต ๕
 ๓. อรูปภูมิ มี ๑๒ ดวงคือ อรูปาวจรกุศลจิต ๔ อรูปาวจรวิปากจิต ๔ อรูปาวจรกริยาจิต ๔
 ๔. โลกุตตรภูมิจิต มี ๔๐ ดวงคือ มรรคจิต ๒๐ ผลจิต ๒๐

๕. เจตสิก ๕๒ นั้น เมื่อว่าโดยราสีมีเท่าใด คืออะไรบ้าง และในราสีหนึ่งๆ มีจำนวนเท่าใด คืออะไรบ้าง

ตอบ เจตสิก ๕๒ นั้น ว่าโดยราสีมี ๓ คือ ๑) อัญญสมานราสีเจตสิก ๒) อุกุศลราสีเจตสิก ๓) โสภณราสีเจตสิก

อัญญสมานราสีเจตสิก มี ๑๓ ดวง คือ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ ปกิณณกเจตสิก ๖
 อุกุศลราสีเจตสิกมี ๑๔ ดวง คือ โมหเจตสิก ๔ โลภเจตสิก ๓ โทษเจตสิก ๔ อวิชชาเจตสิก ๒
 วิจิกิจฉาเจตสิก ๑

โสภณราสีเจตสิก มี ๒๕ ดวง คือ โสภณสาธารณเจตสิก ๑๙ วิรติเจตสิก ๓ อัปมัญญาเจตสิก ๒
 ปัญญินทรีย์เจตสิก ๑

๖. ให้แสดงสัมปโยคณัย ในเจตสิกดังต่อไปนี้ ว่าประกอบได้ในจิตมีเท่าไร คืออะไรบ้าง

ปิติ ฉันทะ โมหะ สติ สัมมากัมมันตะ

ตอบ ปิติเจตสิก ประกอบได้ในจิต ๕๑ ดวงคือ กามโสภนัสสสัคคจิต ๑๘ ปฐมฌานจิต ๑๑ ทุตติยฌานจิต ๑๑ ตติยฌานจิต ๑๑

ฉันทเจตสิก ประกอบได้ในจิต ๑๐๑ ดวงคือ กามจิต ๓๔ (เว้นโมหมูลจิต ๒) อเหตุกจิต ๑๘)
 มหัคคตจิต ๒๗ โลกุตตรจิต ๔๐

โมหเจตสิก ประกอบได้ใน อุกุศลจิต ๑๒ ทั้งหมด

สติเจตสิก ประกอบได้ในโสภณจิตทั้งหมด ๕๙ หรือ ๙๑ ดวง

สัมมากัมมันตเจตสิก ประกอบได้ในจิต ๑๖ หรือ ๔๘ ดวงคือ มหากุศลจิต ๘ โลกุตตรจิต ๘ หรือ ๔๐

๗. ก. โลกมูลจิตดวงที่ ๔ มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?
 ข. หสิตุปปาทจิต มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?
 ค. มหากุศลจิตดวงที่ ๕ มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?
 ง. ตติยฌานจิต ๓ มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?
 จ. ตติยฌานจิต ๘ มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?

ตอบ ก. โลกมูลจิตดวงที่ ๔ มีเจตสิกประกอบได้ ๒๑ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓ โมหเจตสิก ๔ โลภะ
 มานะ อวิชชา ๒

ข. หสิตุปปาทจิต มีเจตสิกประกอบได้ ๑๒ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นฉันทะ)

ค. มหากุศลจิตดวงที่ ๕ มีเจตสิกประกอบได้ ๓๗ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปิติ)
 โสภณเจตสิก ๒๕

ง. ตติยฌานจิต ๓ มีเจตสิกประกอบได้ ๓๓ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๑
 (เว้นวิตก วิจาร์) โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิรติ ๓)

จ. ตติยฌานจิต ๘ มีเจตสิกประกอบได้ ๓๔ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๑
 (เว้นวิตก วิจาร์) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปมัญญา ๒)

๘. ให้แสดงคาถารูปปรมัตถ์ พร้อมคำแปล

ตอบ สมุทเทสสา วิชาคา จ สมุฏฐานา กลาปโต
 ปวตติกุกมโตเจติ ปญจธา ตตถ สงคโห

การแสดงสงเคราะห์รูปในรูปปรมัตถ์นี้ พระอนุรุทธาจารย์แสดงเป็น ๕ นัยคือ

๑. รูปสมุทเทสนัย การแสดงรูปโดยสังเขป
๒. รูปวิชาคณัย การจำแนกรูปโดยพิสดาร
๓. รูปสมุฏฐานนัย การแสดงสมุฏฐานของรูป

๔. รูปกลาปนัย การแสดงรูปที่เกิดขึ้นเป็นหมวด ๆ

๕. รูปวัตติกมณัย การแสดงความเกิดขึ้นพร้อมด้วยความดับของรูปตามลำดับ

๙.ให้แสดงจำนวนของกรรม จิต อตุ อาหาร ที่สามารถทำให้รูปเกิดขึ้นได้โดยเฉพาะ

ตอบ กรรม ได้แก่ กรรม ๒๕ คือเจตนาที่อยู่ในอกุศลจิต ๑๒ มหากุศลจิต ๘ รูปาวจรกุศลจิต ๕ รวมเป็นกรรม ๒๕

จิต ได้แก่ จิต ๗๕ (เวทนาวิปัญญวิญญาณจิต ๑๐ อรูปวิบาก ๔ ปฏิสนธิจิตของสัตว์ทั้งหลายและ จุตติจิตของพระอรหันต์) เจตสิก ๕๒ ที่ในปัจจุบันภพ

อตุ ได้แก่ สีสเตโช ความเย็น อุณหเตโช ความร้อน ที่อยู่ภายในและภายนอกสัตว์

อาหาร ได้แก่ โอชาที่อยู่ในอาหารต่าง ๆ

๑๐. ให้แสดงความหมายของคำต่อไปนี้ สอุปาทิเสสนิพพาน อนุปาทิเสสนิพพาน และจำแนกนิพพานทั้ง ๒ นี้ โดยบุคคลา

ตอบ สอุปาทิเสสนิพพาน หมายความว่า นิพพานที่เป็นไปกับกับขันธ ๕ คือ

วิบาก และ กัมมชรูปที่เหลือจากกิเลสทั้งหลาย เมื่อว่าโดยบุคคลแล้ว ได้แก่ พระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตอยู่

อนุปาทิเสสนิพพาน หมายความว่า นิพพานที่ไม่มีขันธ ๕ คือวิบาก และกัมมชรูปเหลืออยู่ เมื่อว่า โดยบุคคลแล้ว ได้แก่พระอรหันต์ที่ปรินิพพานแล้ว

ฝ่ายวางแผนและวิชาการ อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย